

Bolgár tengerpart

**2008
Budapest**

TARTALOM

GYAKORLATI TUDNIVALÓK

Látnivalók	10
Tengerpart	10
Strandok	10
Északi és déli partszakasz	11
Városok, falvak	18
Műemlékek	18
Múzeumok	19
Természeti látnivalók	22
Ásványvizes- és termálfürdők	24
Fesztiválok, rendezvények	25
Szállás	25
Internet	26
Magánszállás	26
Kemping	27
Panzió	28
Szálloda	29
Évés-ivás	30
Közért, piac	30
Pékiség, cukrászda, kávézó	30
Étterem	31
Bolgár konyha	32
Italok	35
Utazás a bolgár tengerpartra	35
Repülő	35
Vonat	36
Autóbusz	36
Autó	36
Közlekedés	38
Autó	38
Autóbérlés	40
Autóbusz	40
Vonat	40
Hajó	40
Taxi	40
Autóstop	40
Egyéb tudnivalók	41
Hivatalos ügyek	41
Időeltolódás	41
Pénzügyek	41
Telefon, internet	42
Utazási irodák	43

Nyelvhasználat	43
Veszélyek	44
TÖRTÉNELEM ÉS KULTÚRA	46
A trákoktól a rómaiakig	46
A korai bizánci korszak	49
Az első bolgár királyság	50
Bulgária a Bizánci Birodalomban	52
A második bolgár királyság	52
Bulgária a török birodalomban	53
A független Bulgária	59
A bolgár szocializmus	62
A rendszerváltás utáni Bulgária	64
VÁRNA	68
Történelem	68
Látnivalók	69
VÁRNÁTÓL ÉSZAKRA	84
Aranyhomok és környéke	84
Szent Konsztantin	85
Aranyhomok	89
Aladzsa-kolostor	94
Albena	95
Obrocsiste	98
Balcsik	99
Balcsik környéke	104
Kavarna	104
Kaliakra	105
Ruszalka	107
Kamen Brjag és Sabla	108
NESZEBAR ÉS KÖRNYÉKE	110
Neszebar	110
Neszebar környéke	122
Napospárt	123
Emona és Elenite Holiday Village	128
Bata	128
Obzor és Skorpilovci	129
Kamcsija	130
Pomorie	131

KERETES ÍRÁSOK

BURGASZ ÉS A DÉLI TENGERPART	136	Útiterv-javaslatok	12
Burgasz	138	A napozás arany szabályai	17
Szozopol	147	Kék Zászló	19
Szozopoltól délre	158	A Fekete-tenger	23
Ropotamo folyó	159	A tengerpart legjava	26
Primorszko	160	Bolgár tengerpart: a világra szóló turistaparadicsom	28
Kiten	162	Egy vendég nem vendég	31
Lozenec	164	Halak az étlapon	33
Carevo és Ahtopol	166	Igen vagy nem?	43
Szinemorec	167	Círill betűk – latin betűk	44
Sztrandzsa	169	Görögök a Fekete-tenger partján	48
NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ	174	Az ortodox egyházak	56
NÉHÁNY BOLGÁR KIFEJEZÉS	177	A muzulmán kisebbség Bulgáriában	63
		II. Szimeon cár, Bulgária miniszterelnöke	65
		Ősi civilizáció a Fekete-tenger partján	73
		A várnai csata	77
		Mária, a művész királyné	100
		Dél-Dobrudzsa	103
		Kaliakra legendája	105
		Keresztény törökök: a gagauzok	106
		Neszebar középkori templomai	116
		A bizánci építészet	117
		Show-műsorok	126
		Pelikánok Burgaszban	142
		A bolgár újjászületés korának építésze	149
		Szent Zoszim legendája	153
		A nesztinárok	170

ÚTITERV-JAVASLATOK

A bolgár tengerparton teljesen különböző ízlésű és érdeklődésű turisták is remekül érezhetik magukat. Az alábbi útiterv-javaslatok néhány jellegzetes típusú utazás megtervezésében segíthetnek.

ROMANTIKUS UTAZÁS SZERELMES PÁROKNAK

• Programok

Romantikus nyaralásra a délen fekvő, kicsit csendesebb üdülőfalvak a legalkalmasabbak. Errefelé a legszebb látnivaló a vidék központja, a keleties hangulatú faházairól nevezetes Szozopol, illetve a bizánci korba visszarepítő Neszebar óvárosa. A természet romantikájához vonzódók menjenek el sétahajózázni a Ropotamo folyóra (ha kerülni szeretnék a nagy tömeget, akkor a Veleka folyóra). Mindenképpen megéri a viszonylag hosszabb utazást Mária román királyné mesészep balcsiki kastélya és a körülötte elterülő botanikus kert (hasonlóan szép és romantikus látnivaló az egész világon kevés akad). Kihagyhatatlan program egy – vagy akár több – meghitt vacsora a tengerparti sziklák fölé épített szozopoli éttermek egyikében vagy a lozeneci Magnito Sushi Bárban.

• Strandok

Szinemorec környékén sziklafalakkal körülölelt csendes öblök, meghitt hangulatú kis zugok várják a turistaáradattól félrevonulni vágyó párokat, de nem kell feltétlenül egészen addig elmenni: a Szozopoltól délre eső falvak (például Lozenec, Kiten) strandjai is igen barátságos hangulatúak a viszonylagos zsúfoltság ellenére.

• Szállás

A csendesebb, romantikusabb szálláshelyeket a Szozopoltól délre fekvő falvakban keressük. A panziók tiszták, sok közülük vadonutújí, gyakran saját fürdőmedence és külön szabadtéri kottélbár is tartozik hozzájuk. Távobabb, a tengerpart északi részén található a legromantikusabb és egyben a legkülönlegesebb szálláshely, a balcsiki botanikus kert néhány mediterrán stílusú terméskő villája. Bár a szobák berendezése nem különösebben igényes, az épületek és a botanikus kert illúziós hangulata mindenért kárpótol.

• Utazás

A legcélszerűbb repülővel vagy saját autóval utazni, így elkerülhető az idegenekkel való összecsúszás a hosszú és fárasztó autóbusz vagy vonatút során.

• Költségek

Fejenként és naponta 30-40 euróba nagyjából a következők férnek bele: szállás egy közepes színvonalú panzióban, esténként egy hangulatos éttermi vacsora, a helyi specialitások kipróbálása és a legfontosabb látnivalók bejárása.

NYÁRI VAKÁCIÓ KISGYERMEKES CSALÁDOKNAK

• Programok

A gyerekek számára a legnagyobb élményt a tenger jelenti, de néhány egyéb érdekesség is várja őket. Várnában például nem szabad kihagyni a delfinshow-t a Delfinariumban, és ha már arra járunk, megnézhetjük a közeli állatkertet és a kigyóritkaságokat bemutató terrariumot is. A kicsit idősebb, harciasabb fiúk biztosan élvezni fogják a várnai csata tiszteletére létesített emlékpark kiállítását vagy a várnai Haditengerészeti Múzeum gyűjteményét.

A LEGFONTOSABB ÜDÜLŐHELYEK

Nyaralóhely	Közelinagyváros	Strand	Árak (egy fő, főszezonban)	Látnivalók a környéken	Vendégkör
Albena	Várna (30 km)	Impozáns, 4 km hosszú, 150 m széles, homokos strand, rengeteg sportolási lehetőség, sekély víz	Drága, szállás 16 eurótól, vacsora 7 eurótól	Aladzsa-kolostor, obroszistei dervis kolostor, balcsiki kastély és botanikus kert, Kaliakra magas sziklái, várnai múzeumok	Elsősorban orosz, német és más nyugat-európai csoportok, jómódú bolgárok
Aranyhomok	Várna (18 km)	Impozáns, 3,5 km hosszú, 100 m széles, homokos strand, rengeteg sportolási lehetőség, sekély víz	Drága, szállás 12 eurótól, vacsora 8 eurótól	Aladzsa-kolostor, balcsiki kastély és botanikus kert, Kaliakra magas sziklái, várnai múzeumok	Elsősorban német és más nyugat-európai csoportok, jómódú bolgárok, románok
Elenite	Burgasz (45 km)	Rövid, de szép strand, sportolási lehetőségek	Drága, „all-inclusive”	Bizánci templomok Neszebarban, éjszakai élet Naposparton, Szozopol hangulatos belvárosa, burgaszi tavak	Elsősorban német és más nyugat-európai csoportok
Napospart	Burgasz (34 km)	Impozáns, 8 km hosszú, 60 m széles, homokos strand, rengeteg sportolási lehetőség, sekély víz	Drága, szállás 16 eurótól, vacsora 8 eurótól	Bizánci templomok Neszebarban, Szozopol hangulatos belvárosa, burgaszi tavak	Elsősorban angol, német és más nyugat-európai csoportok, jómódú bolgárok
Neszebar	Burgasz (33 km)	Átlagos városi strand, kevés sportolási lehetőség	Drága, szállás 12 eurótól, vacsora 7 eurótól	Bizánci templomok Neszebarban, éjszakai élet Naposparton, burgaszi tavak, Szozopol hangulatos belvárosa	Nyugat- és kelet-európai csoportok és egyéni turisták, bolgárok

A FEKETE-TENGER

A Fekete-tengerre hajóikkal először bemerészkedő ókori görögök az Égei-tenger nyugodt világa után meglepve tapasztalták az errefelé jellemző hatalmas viharokat. Az újonnan felfedezett tengert ezért Pontosz Axeinosznak, azaz „Barátságtalan-tengernek” nevezték el. Később, amikor már tartósan megtelepedtek a partvidéken, feltehetően megszokták a viharokat, ugyanis a tengert egy idő után Pontosz Euxeinoszra, azaz „Barátságos-tengerre” keresztelték át. A fekete-tengeri viharok máig félelmet keltenek azokban, akik először találkoznak a hatalmas hullámokkal. Ilyenkor a tenger és az ég elsötétül, feketébe hajló színük valósággal egybefolyik. Ez ihlette meg a később megtelepedő törököket is, akiknek a mai Fekete-tenger elnevezés köszönhető.

A Földközi-tengerhez két keskeny tengerszoroson, a Boszporuszon és a Dardanellákon keresztül kapcsolódó Fekete-tenger jelentősen különbözik a világ más tengereitől, óceánjaitól. A turisták számára a legszembeütőbb különbség, hogy – a tenger viszonylagos zártságának és a beleömlő édesvízű folyók (Duna, Dnyeper, Dnyeszter és a Don) jelentős vízhozamának köszönhetően – a víz sótartalma alacsony, körülbelül fele a Földközi-tengerének. Különösen a felső vízrétegek édesebbek, a mélyebb rétegek felé haladva a sótartalom növekszik (a mélyebb rétegekbe ugyanis magas sótartalmú víz áramlik a Földközi-tenger felől). A másik fontos eltérés, hogy a nagy tengereken és óceánokon megfigyelhető árapály jelenség a Fekete-tengerre alig jellemző.

Élővilága jóval szegényebb a többi tengerénél, a mélyebb rétegekben, körülbelül 150 méter alatt már csak az élet nagyon egyszerű formái tudnak fennmaradni. Ennek oka elsősorban a mélyebb vízrétegek kevés oxigén és magas kénhidrogén tartalmában rejlik. A halállomány túlnyomó része éppen ezért többnyire a part menti, sekélyebb vizekben tartózkodik, de általában ezeknek az állatoknak a mérete sem éri el a nagyobb tengerekben élő társaikét. A Boszporusz felől érkező meleg áramlásnak köszönhetően inkább a bolgár tengerpart déli részén, különösen Szozopol környékén él több hal, nem véletlen, hogy a bolgár halászat legnagyobb része hagyományosan a szozopoli halászköz kezében van.

A Fekete-tenger vízminősége a mai napig aggodalommal tölti el a környezetvédőket. A víztisztaság romlását elsősorban a tengerbe ömlő nagy folyók okozzák (például Romániában a Duna vagy Ukrajnában Dnyeszter), s mivel a Fekete-tengernek csak nagyon szűk kijárata van a Földközi-tenger felé, a szennyeződés viszonylag nagyobb koncentrációban marad meg. Ennek ellenére a bolgár partszakasz népszerű strandjai szerencsére nincsenek veszélynek kitéve.

legszebbek, a Ropotamo partján sütkérező teknősök pedig osztatlan sikert aratnak a turisták körében. A hajókirándulások általában nemcsak a folyók forrásának irányába indulnak, hanem kimennek egészen a folyók és a tenger találkozási pontjáig is.

A folyók környékének különleges, dús növényzete a szokatlanul nagy ártér következtében alakult ki. A tengerparton ka-

nyargó folyók a szárazföld alacsony fekvése miatt ugyanis nem tudnak teljesen a tengerbe ömleni, ehelyett gyakran a környező területet árasztják el. A folyótorkolatnál a tenger hullámzása folytán kialakuló turzsók (iszapgátak) további akadályt képeznek a folyó tenger felé vezető útjában. Az így megrekedő vízből gyakran tavak is kialakulnak, melyek vize – a tenger vízzel történő

IGEN VAGY NEM?

Nyaralás során a helybéliekkel történő kommunikációban sokat segítenek a különféle gesztusok. A bolgár szokások között azonban van valami, ami erősen különbözik az európai országok többségétől, és ami egyből zavarba hozza még a legváratlanabb helyzetekhez szokott külföldieket is: a megszokottal ellentétes igen-nem bólogatás. A bolgárok ugyanis az általánosan elterjedt képest ellenkező irányban bólintanak „igent” és „nemet”, és ez bizony sok félreértést okoz. Jellemző helyzet, amikor valaki megkérdezi a boltban, hogy van-e például kenyér, és a válasz a kérdésre egy nagy mosolygós „nem” bólintás. Bár általában már az is gyanút kelt, hogy ennek nem szoktak ennyire örülni, de aztán amikor előkerül a kenyér, minden egyértelművé válik.

A különös szokás pontos eredetét nem ismerik a kutatók, egyes feltételezések szerint a szintén szokatlan módon bólogató görögöktől vették át a bolgárok. Egy kevésbé tudományos, inkább a férfiak körében elterjedt elmélet szerint viszont egyszerűen arról van szó, hogy a bolgárok már régen rájöttek: ha egy nő nemet mond, az tulajdonképpen igent jelent.

nem tartanak fenn „hivatalos” információkat, ahol a turista a szokásos kérdésekre megnyugtató választ kaphat. Ehelyett magánvállalkozásként működő utazási irodákkal találkozunk, amelyek elsősorban kirándulások szervezésére specializálódtak. Az utazási irodák közül akadnak olyanok, amelyek kiadó szobák közvetítésével is foglalkoznak, itt általában fényképeket is tudnak mutatni a választékról. Az egyes fejezetekben a Szállás című részben szerepel, hogy hol lehet szálloda, illetve kiadó szoba után érdeklődni, ha valaki szállásfoglalás nélkül vágott neki a bolgár tengerpartnak.

Nyelvhasználat – A bolgár tengerparton egyértelműen a **német** nyelvet beszélők vannak előnyben. Mivel a turisták túlnyomó többsége Németországból érkezik, a turizmusból élő helyi vállalkozók kénytelenek voltak jól megtanulni németül. A német nyelv dominanciája néhány zárt üdülőtelepen (Ruszalka, Elenite Holiday Village) olyan mértékű, hogy az idetérő már-már azt hiheti, hogy valahol Német-

országban jár. A nagyobb üdülőtelepeken, de különösen Naposparton a német szerepét egyre inkább átveszi az **angol**.

Mindennek ellenére meglepetések is érhetik a bolgárul nem beszélő turistákat. Az alacsonyabb szintű szállodákban vagy a Szozopoltól délre fekvő kisebb nyaralóhelyeken például már a turizmusban dolgozók sem mindig beszélnek idegen nyelveket, és ritkán ugyan, de még a legelőgásabb szállodákban is előfordulhat, hogy a recepciós sem angolul, sem németül nem tud válaszolni még az egyszerűbb kérdésekre sem.

Mindezek mellett komoly nehézségekkel nézünk szembe, ha az utcán (különösen a kisebb településeken) szeretnénk valakitől tájékoztatást kapni. A nyelvoktatás színvonala - Kelet-Európa többi országához hasonlóan - Bulgáriában is rendkívül alacsony: alig-alig találunk olyan embert, akitől néhány egyszerű, angolul vagy németül feltett kérdésre értelmes választ kaphatunk. Ha információra van szükségünk - mivel információs iroda csak kevés van - a legegyszerűbb valamelyik utazási

AZ ORTODOX EGYHÁZAK

Magyarország a nyugati és a keleti kereszténység határán fekszik, a tőlünk keletre és délre található országok túlnyomó többségét – köztük Bulgáriát is – ortodox keresztények lakják. A kereszténység ezen irányzatára több kifejezést is használnak, melyek közül a görögül igazhitűt jelentő „ortodox” tekinthető általánosan elterjedtnek. A szláv területeken élő ortodoxokat „pravoszlávoknak” is szokták nevezni, amely szláv nyelven szintén igazhitűt jelent, és nem a hívek szláv nemzetiségére utal. Magyar nyelvterületen a „görögkeleti” kifejezést is használják, amelyből a „görög” a bizánci rítusra, a „keleti” pedig a kereszténység keleti ágára utal.

Az ortodox vallás a Római Birodalom keleti feléből létrejött Bizánci Birodalom területén alakult ki, és az évszázadok során fokozatosan távolodott az Európa nyugati felében uralkodóvá váló római katolikus vallástól. A kereszténység két ága között a legnagyobb konfliktust – ma már talán nehezen érthető okból – az úgynevezett „filioque” kérdése váltotta ki.

Az ortodoxok ragaszkodtak ahhoz a dogmához, hogy a Szentlélek csak az Atyától származik, míg a katolikusok nézete szerint az Atya mellett a Fiú is a Szentlélek eredeztetője. Ezenkívül a keleti egyház nem fogadta el a római pápa felsőbbbségét, mivel azt ellentétesnek tartották Jézus akaratával, mely szerint minden apostol egyenlő. A két irányzat közötti viszony elmérgesedése 1054-ben egyházszakadáshoz vezetett, melynek során a római pápa és a konstantinápolyi pátriárka kölcsönösen kiátkozták egymást.

A hitelvek mellett az ortodox liturgia is több ponton eltér a katolikusétól. Az ortodox papot képekkel díszített ikonfal, úgynevezett ikonosztáz választja el a hívektől, akik állva hallgatják végig az istentiszteletet. A templomhajójában kizárólag férfiak tartózkodhatnak, a nőknek csak a templom előterébe szabad bemenniük. A liturgia alatt nem szól orgona vagy más hangszer, helyette általában élő kórus szolgáltatja a zenét. Az úrvacsorához az ortodoxok kovászos kenyeret

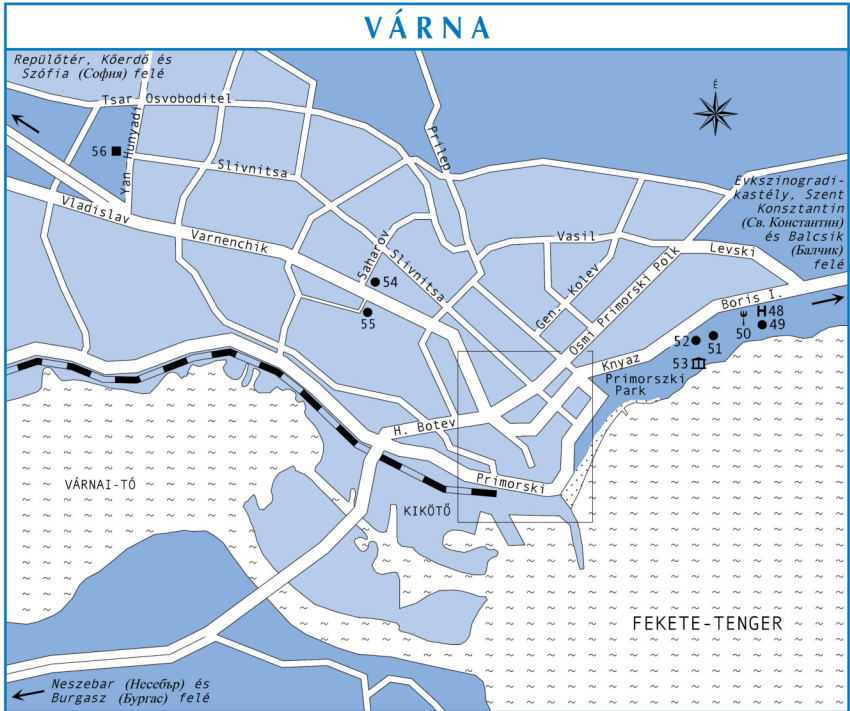

Bulgária megteremtésének tervét (1858). Elkezdődtek a politikai szervezkedések (a mai Bulgária területén kívül például Belgrádban és Bukarestben alakultak bolgár emigráns csoportok), és sokan a nyílt katonai felkelésben látták az egyedüli utat a függetlenség visszaszerzéséhez. A korszak legkiterjedtebb titkos szervezetének, forradalmi csoportok egész hálózatának kiépítése **Vaszil Levszki** nevéhez fűződik, akit a mai napig szinte szentként tisztelnek Bulgáriában (a török hatóságok Levszkit elfogták, és 1873-ban Szófiában kivégezték).

Az önállósodás felé vezető út fontos állomása volt, hogy **1870-ben magalakult a független bolgár ortodox egyház**, s a konstantinápolyi irányítás, azaz a görög

befolyás ettől kezdve lényegében formálissá vált). A konstantinápolyi pátriárka haragjában eretnekké nyilvánította a kiszakadó bolgárokat, és egészen 1945-ig nem volt hajlandó elismerni a változást. A meglehetősen népszerűtlennek számító görög papság háttérbe szorításával együtt sor került a szláv nyelv használatának visszaállítására a vallási életben és az egyházi iskolákban egyaránt.

Egy sikertelen lázadást követően, **1876 áprilisában kitört a legnagyobb bolgár nemzeti felkelés**, amelynek vezetői a mai napig a bolgár nemzeti mitológia legnagyobb alakjai közé tartoznak (ekkor ölték meg Hriszto Botevet, a „bolgár Petőfit” is). A rosszul előkészített felkelést ugyan a tö-

pította 1923-ban, akinek a nevéhez a Régészeti Múzeum gyűjteménye is kapcsolódik. Nem kell azonban bemenni a múzeum épületébe, ha valaki a híres Draszkai torpedónaszádot szeretné látni. A múzeum mellett kiállított hajó az első Balkán-háborúban vált nevezetessé, amikor elsüllyesztette a törökök legutóképebb cirkálóját, a Hamidiét.

A múzeumtól a park közepe felé folytatva a sétát, rövidesen az 1932-ben létesült **Aquarium** (nyitva mindennap 9.00–20.00, belépő 1 euró) épületéhez érünk, ahol tudományos igényű, de nem túl látványos áttekintést kaphatunk a tengerek élővilágáról. Ha innen továbbsétálunk a parkon keresztül (ez már

viszonylag nagyobb távolság), megnézhetjük az állatkertet, a Természettudományi Múzeumot és a parkban található híres Delfináriumot is (ezekről lásd *Primorszki park* című részt lejjebb).

Várnában több képzőművészeti kiállítás is látható, a legfontosabbak közé a szép piros téglás villában berendezett **Művészeti Galéria** (*Hudozsesztvena galerija*, nyitva k-v: 10.00–18.00), illetve a közeli **Gallery ARTin** (nyitva h-p: 9.30–19.00) tartozik.

Primorszki park – Várna belvárosának közvetlen közelében, a tenger partján nyolc kilométer hosszan elnyúló **park** kez-

VÁRNÁTÓL ÉSZAKRA

A legnépszerűbb üdülőhelyek – Szent Konsztantin, Aranyhomok és Albena – **lenyűgöző strandjuknak** köszönhetik ismertségüket, ahol a vendégek gyakran heteken át fekszenek naphosszat az aranyárga homokon, időnként megmártózva a kristálytiszt, hűsítő tengervízben. Az elsősorban német

turistacsoportokra berendezkedett szállodacsodák ma már többnyire elérik a nyugat-európai színvonalat, áraik azonban így is alacsonyabbak a spanyol vagy az olasz tengerpart hasonló színvonalú üdülőtelepein szokásosnál.

A Várnától északra fekvő partszakasz azonban a strandoláson kívül más programokat is kínál. Ha csupán egyetlen kirándulásra jut időnk, akkor úti célunk a különleges esztétikai élményt nyújtó **balcsiki kastély és a körülötte elterülő botanikus kert** legyen. A balcsiki utazást gyakran összekapcsolják a szédítően magas sziklafalairól híres **Kaliakra** felkeresésével.

Várna szintén nincs messze ettől a partszakasztól, strandolás után érdemes ellátogatni ebbe a kellemes hangulatú, kulturális emlékekben és látnivalókban gazdag városba is (Várnán mindenképpen át kell utaznunk, bármilyen közlekedési eszközzel is érkezünk az északi tengerpartra).

A legérdekesebb látnivalók

Aranyhomok, Albena és Ruszalka

Elsősorban nyugati turistacsoportok látogatják ezt a három, különböző hangulatú üdülőhelyet. Az állandóan nyüzsgő Aranyhomokot végeláthatatlanul hosszú tengerpartja, változatos éttermei és a színes esti programok, a csendesebb, elegánsabb Albenát szép, széles, homokos strandja, Ruszalkát pedig a magas színvonalú szolgáltatások és apró öblökkel szabdalt, sziklás tengerpartja teszi vonzóvá (89., 95. és 107. oldal).

Balcsik

Mária román királyné bájos nyári rezidenciája és az azt övező, idilli harmóniát árasztó botanikus kert a bolgár népi építéssel és a mediterrán romantika különleges ötvözte (99. oldal).

Kaliakra

A tengerbe mélyen benyúló, meredek sziklafalak által határolt Kaliakra-félsziget a bolgár tengerpart egyik leglátványosabb pontja (105. oldal).

Műsoros est Aranyhomokon

Egyetlen üdülőhely sincs a bolgár tengerparton, ahol annyiféle esti program közül válogathatnánk, mint Aranyhomokon. A revütől a bolgár folklór előadásokon keresztül a keleti hastánc bemutatókig szinte minden műsorszám osztatlan sikert arat az erre fogékony nézők körében (93. oldal).

ARANYHOMOK ÉS KÖRNYÉKE

A Várnától északra fekvő három mestersegesen kialakított üdülőtelep – Szent Konsztantin, Aranyhomok és Albena – nyaranta turisták százzezreit vonzza. **A szezon itt májustól októberig tart**, a szállodai szobák nagy részét már hónapokkal előre lefoglalják a nyugati turistacsoportok. Mivel ez a **bolgár tengerpart legfejlettebb része**, a tömeges turizmusnak köszönhetően az árak akár másfél-kétszer olyan magasak is lehetnek, mint a Burgasztól délre eső, jóval

MÁRIA, A MŰVÉSZ KIRÁLYNÉ

A 20. század elején Románia Európa legelőkelőbb királyi családjai közé tartozó uralkodópárral büszkélkedhetett. A német Hohenzollern-Sigmaringen családból származó Ferdinánd király Viktória angol királynő, illetve II. Sándor orosz cár unokáját, a legendás szépségű és kivételes művészi ízléssel megáldott Máriát vette el feleségül. Az uralkodópár a román történelem egyik legforrongóbb időszakában, 1914 és 1927 között állt az ország élén.

Mária 1875-ben született Edinburghban, és művészetek iránti vonzalma már korán megnyilvánult. Számos könyvet írt angol nyelven, de tehetségét leginkább a belsőépítészet és a lakberendezés területén tudta kibontakoztatni. Legjelentősebb munkái közé a romániai Sinaiában található királyi Pelisor-kastély belső berendezése (számos bútor például maga tervezett), valamint az általa nagyon kedvelt balcsiki nyári rezidencia tartozik. A „művész királynéként” emlegetett Mária alkotásait a korra jellemző szecesszió remekműveinek tartják. Stílusát a szépségre, az esztétikai gyönyörkeltésre való törekvés jellemezte, de bútorai, szobabelsői – részben az ősi bizánci és kelta motívumok alkalmazásának köszönhetően – misztikus hangulatot is árasztanak.

Mária királyné a művészeteken kívül a román közélet területén is jeleskedett. Igazi „román hazafiként” tevékenykedett az első világháború során (többek között aktív szerepet vállalt a sebesültek ápolásában), de az is részben az ő kapcsolatainak és kitűnő politikai érzékének volt köszönhető, hogy a nyugati nagyhatalmak a háborút követően messzemenően támogatták Románia területi követeléseit.

A királyné halála éppoly egyedí volt, mint művészi életpályája. 1938-ban Sinaiában a két fia, Károly és Miklós között – Károly szeretője, Magda Lupescu miatt – kialakult viszály párbajjá fajult (Magda évtizedeken keresztül szerelmi viszonyt tartott fenn Károllyal, a román közvélemény erőteljes ellenérzését kiváltva). A lövöldözés során Mária – miközben fiai életét próbálta menteni – balesetet szenvedett, és a sérülésbe belehalt.

számtalan forrásra utal). A város nevét a görögök egy idő után – a bor és az ünnepségek istenéről, Dionüszoszról – Dionüszopoliszra változtatták, mivel a város környékén már ezekben az időkben is jelentős volt a **szőlőtermelés** és a borkészítés. A legenda szerint azonban a névváltoztatás valódi oka ennél sokkal költőibb volt: a tenger egy nap egy Dionüszoszt ábrázoló szobrot vetett a partra, amelyből a város lakói azt az üzenetet vették kiolvasni, hogy az istenek a városnak új nevet választottak (a szobor másolata a balcsiki Történeti Múzeumban, az eredeti Szófiában látható). Balcsik mai nevét Balikásról, Dobrudza 14. században élt vezetőjéről kapta.

A kastély és a botanikus kert – A balcsiki kastély és a körülötte elterülő botanikus kert (*tel: 0579-768-51, honlap: www.dvoreca.com, nyitva májustól szeptemberig mindennap 8.00-20.00, októbertől áprilisig mindennap 8.30-19.00, belépő a botanikus kertbe 3 euró, a kastélyba 3 euró*) **Mária román királyné nyári rezidenciájának** épült az 1920-as években. Az épület ugyan messze nem olyan grandiózus, mint a romániai Sinaiában található királyi kastélyok, ám báj, finomság és elegancia tekintetében nem maradnak el azoktól. A királyné – jó érzékel – egy csendes, tengerparti domboldalt jelölt ki az építkezés helyszínéül, majd két

pospart e tekintetben már inkább a Várnától északra fekvő, tömegűdültetésre berendezkedett üdülőhelyekhez (például Aranyhomokhoz vagy Albenához) áll közelebb..

Történelem

Neszebar hosszú történelmi múltra tekint vissza. A várost a Kr. e. 2. évezred végén trákok alapították, akkori nevét, a **Meszambriát** alapítójáról, Melsza vagy Mena trák királyról kapta (a „bria” trákul várost jelent). Az ősi trák város a mainál nagyobb szigeten állt, amelynek egy része azóta már víz alá került. A Kr. e. 6. században a görög világ különböző területeiről származó kereskedők telepedtek meg a városban, akik – a Meszambria nevet megtartva – **városállammá** szervezték. A következő évszázadokban a trák-görög vegyes lakosságú város a Fekete-tenger fontos kereskedelmi központjává fejlődött. A klasszikus görög kultúra hatása erőteljesen érvényesült, sorra épültek a görög isteneknek (Apollón, Dionüszosz, Hekaté) szentelt templomok, a város központi tere, az úgynevezett agora pedig feltehetően a ma már romos metropolita templom helyén lehetett. A görög polgárok életének mindennapi részévé vált a művészet, otthonaikat gyönyörű terrakotta szobrokkal díszítették, melyek közül néhányat ma is megcsodálhatunk a város Régészeti Múzeumában.

Kr. e. 72-ben Meszambria lakói önként behódoltak a rómaiaknak (szemben a katonai küzdelmet vállaló, és abban szinte teljesen elpusztuló Apollónia, azaz Szozopol városával), s ettől kezdve a város évszázadokon át – immár **Meszembria** néven – a Római Birodalomhoz tartozott. A római uralom nem hozott különösebb fejlődést a település életében, újabb **nagyobb felledülésre** csak a **korai bizánci korban** került sor (4-8. század). A város a 6. században ortodox **püspöki székhely** lett (ekkor épült

az úgynevezett régi metropolita templom), és ezt a szerepét még a török kor évszázadai alatt is megőrizte. Amikor a 7. század végén Aszparuh kán vezetése alatt megalakult az első bolgár állam, a legyőzött bizánci császár éppen Meszembriában talált menedéket. A város ezt követően még sokáig, egészen **812-ig a bizánci birodalom része maradt**, a bizánciak katonailag megerősítették, és innen védtek a birodalmat az előretörő bolgár állam támadásaival szemben. Neszebar a török hódítás koráig hol bolgár, hol bizánci fennhatóság alá tartozott, de a város bizánci-görög jellege még sokáig fennmaradt.

A szlávok által Neszebarnak elnevezett város második **virágkora a második bolgár királyság idejére**, azaz a **13-14. századra** esett, ekkor épült azoknak a **bizánci stílusú templomoknak** a nagy része, amelyeknek ma is csodájára járnak. Különösen a művészetek nagy pártfogója, Alexander Iván bolgár király uralkodásának (1331–1371) ideje volt meghatározó, amikor a város az itáliai városállamokkal folytatott élénk kereskedelemnek köszönhetően gazdasági virágzásának tetőpontjára ért. Neszebar Bulgária többi részénél csak jó fél évszázaddal később esett áldozatul a török hódításnak. A bizánci császár 1452-ben – utolsó kétségbeesésében – Hunyadi Jánost hívta a város védelmére, a törökök teljes balkáni győzelmét azonban már ő sem tudta megakadályozni. **1453-ban elesett Neszebar**, néhány hónappal később pedig a bizánci birodalom fővárosa, Konstantinápoly is.

A török korban is sikerült a városnak megőriznie eredeti jellegét, **templomait** – Szozopollal ellentétben – **nem rombolták le** és nem alakították át dzsámivá sem. Lakói továbbra is halászáttal és tengeri kereskedelemmel foglalkoztak, de most már a török birodalmon belül, a korábbi korszakokhoz képest kevesebb sikerrel.

ben és a környező tavak vizében okozott környezetszennyezésnek, de mára már valamelyest javult a helyzet. Az 1990-es évek gazdasági válságának következtében a tengeri személyszállítás leállt, a könyv írásakor a hajó kikötő még mindig le volt zárva a turisták előtt.

Végül aki először jár Burgaszban, annak komoly meglepetést okozhat a városban élő **számtalan kóbor macska**. Az utcákon hatalmas kandúrok sétálgatnak, a vendéglőkben kedves kiscicák üldögélnek az asztalok körül, és még az autók tetején is elhízott macskák sütkéreznek.

Látnivalók

A város központján **két sétálóutca** fut keresztül, a vidám hangulatú, régi épületekkel szegélyezett **Aleko Bogoridi** és az elegáns, nagyvárosias **Alexandrovska**. Fontos tanács, hogy a város központjában lehetőleg ne közlekedjünk autóval, ugyanis sok a sétálóutca, a többi utca nagy része pedig egyirányú és nagyon rossz állapotú.

A belváros és a tengerpart közötti területen a 20. század elején egy hosszan elnyúló parkot létesítettek, amely – a hasonló jellegű várnai park mellett – a **legszebb városi parknak** számít a bolgár tengerparton (*Morszka gradina, Морска градина*). Sajnos a mutatós virágágysok mellett szeméthalmok is bőven előfordulnak, ettől függetlenül a helybéliek körében rendkívüli népszerűségnek örvend, nyáron tele van sétálgató vagy padon heverésző burgaszakkal. A fák között számtalan szabadtéri kávézó működik, némelyikből kitűnő kilátás nyílik a tengerre és a közeli tengerjáró hajókra. A park alatti **homokos strand** már kevésbé vonzó látvány, hosszabb strandolás céljából célszerű inkább a délre található Szozopol, vagy akár az innen északra fekvő Napospartot célba venni.

Burgaszban sem hatalmas katedrálisokat, sem középkori templomokat nem építettek, de a belvárosban azért találunk néhány látványosabb egyházi épületet. A Hotel Bulgaria tettenestest épülettömbjének árnyékában például alig észrevehetően bújkál meg a 19. század közepén épült **örmény templom**, amely a ma is jelentős számú burgaszi örmény közösséget szolgálja. A közeli **Simon Metropolita-templomba** szintén érdemes benézni, ennek belső tereit virágmintás motívumokkal díszíteték. A 20. század fordulóján épült **Cirill és Metód-templomban** pedig a gyönyörű, szecessziós díszítésű üvegablakok jelentenek különleges látnivalót.

A park déli részének közelében fekvő utcákban még ma is áll **néhány elegáns villa** Burgasz 19. század végi virágzásának idejéből, ezért érdemes errefelé is elsétálni. Végül a szép régi épületek kedvelői a századforduló stílusában épült **vasútállomást** is fel szokták keresni. A gyönyörűen rendbe hozott, eredetileg 1902-ben átadott állomásépületbe akkor is érdemes benézni, ha utazni egyáltalán nem áll szándékunkban, s akár egy kávéra is leülhetünk az előcsarnokban (itt arról is mindenki meggyőződhet, hogy a magyar vasútállomások kapcsán mennyire helytelenül emlegetik a „balkáni állapotokat”).

Múzeumok – Burgasz központjában számos érdekesebb és kevésbé érdekes **múzeum** található, ezekről külön térkép is készült, amely a könnyebb tájékozódás érdekében a legtöbb kiállítás bejáratánál ki van függesztve. A múzeumok közel vannak egymáshoz, ezért néhány óra alatt akár valamennyi végigjárható; a legtöbb helyen lehet kérni angol vagy német leírást is. A gyűjtemények többségének nagyon szép, 19. századi, klasszicista stílusú villák adnak otthont, amelyek önmagukban is látványosak (*a múzeumok egységes nyitva tartása*